

W Polsce tak naprawdę nie ma polityki surowcowej. Dopiero teraz zaczyna się dyskusja na jej temat. Działania rządu w odniesieniu do gospodarki surowcowej charakteryzuje bałagan prawny i chaos decyzyjny. Problematyka ta jest prawie nieobecna w dokumentach strategicznych. Często konkretne decyzje dotyczące złóż o znaczeniu strategicznym dla kraju są podejmowane na poziomie gminy.

FRAGMENT RAPORTU

Politycy powinni zrozumieć prawdziwie długoterminowy i międzynarodowy charakter gospodarki surowcowej

Wypowiedź dr. Janusza Steinhoffa, współautora raportu „Polityka surowcowa Polski: Rzecz o tym, czego nie ma, a jest bardzo potrzebne”.

Polityka surowcowa to długofalowa polityka publiczna prowadzona na poziomie krajowym, która ma zapewnić przedsiębiorstwom wytwórczym dostęp do niezbędnych dla ich działalności surowców po cenie umożliwiającej im utrzymanie konkurencyjności, przy jednoczesnym dbaniu o stan środowiska naturalnego i społecznego na każdym etapie cyklu surowcowego oraz bieżące i długookresowe bezpieczeństwo gospodarcze kraju.

Podstawowe cele:

- Rozszerzenie rozpoznania budowy geologicznej i udokumentowania nowych złóż oraz ochrona udokumentowanych a niezagospodarowanych złóż lub też złóż perspektywicznych.
- Umożliwienie inwestorom efektywnej eksploatacji surowców mineralnych, w zgodzie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i w sposób zapewniający równowagę środowiskową i społeczną.
- Wspieranie bazy wytwórczej gospodarki krajowej poprzez zapewnienie przedsiębiorstwom dostępu do surowców, w tym surowców krytycznych, na warunkach umożliwiających im utrzymanie konkurencyjności.
- Promowanie badań i edukacji zorientowanej na wykorzystanie i wdrażanie technologii zrównoważonego ekonomicznie, społecznie i środowiskowo zagospodarowania i odzysku surowców mineralnych.
- Inicjowanie takich form współpracy międzynarodowej, szczególnie w ramach UE, które będą przyczyniać się do bezpieczeństwa gospodarczego i rozwoju polskiej gospodarki.

Bariery polityki surowcowej:

- Silosowość struktur administracji publicznej.
- Niskie (wąskotechniczne) kompetencje analityczne decydentów.
- Brak sprawnych, profesjonalnych agencji rządowych.
- Ograniczone instrumentarium finansowe.
- Niski poziom oszczędności i inwestycji.
- Reaktywny styl rządzenia.
- Złe prawo i nieefektywne regulacje.

Investowanie w wydobycie surowców mineralnych i paliw kopalnych jest bardzo kapitałochłonne i długofalowe. Z tym związane są wysokie koszty przestrzenne, ekologiczne i społeczne.

Znaczące inwestowanie w wydobycie generuje w gospodarce długi cykl koniunkturalny, mogący zakłócać cykl rynkowy. W polityce gospodarczej trzeba umieć to uwzględnić. Zaangażowanie władzy publicznej trzeba więc konsekwentnie wiązać z długofalowymi celami strukturalnymi, a nie doraźnymi celami polityczno-koniunkturalnymi.

Deficyt kapitału długoterminowego może być – podobnie jak w przypadku infrastruktury – jedną z poważniejszych barier inwestowania w przemyśle wydobywczym. Dlatego w tym zakresie partnerstwo publiczno-prywatne jest szczególnie wskazane. A to wymaga m.in. specyficznych rozwiązań w sferze inżynierii finansowej.

lokrotne nowelizowanie przepisów razi poważne trudności interpretacyjne.

Istniejące regulacje oraz praktyka działania władzy publicznej nie stwarzają przyjaznych warunków do podejmowania działalności górniczej. W szczególności uporządkowania i rewizji wymagają skala i tryb obciążenia finansowego działalności górniczej różnego rodzaju daninami oraz czasokres postępowania administracyjnego w odniesieniu do kolejnych faz procesu inwestycyjnego. Dotyczy to również pozyskiwania surowców mineralnych ze źródeł wtórnych i uregulowań prawnych promujących recyklingu.

Proponowane regulacje bardzo często nie są poprzedzone konieczną analizą ich skutków. Myślą przewodnią przy ich opracowywaniu jest przy tym doraźny fiskalizm, który w dłuższej perspektywie nie tylko nie generuje planowanych dochodów budżetu, ale często unie-

Państwo może ograniczyć się do finansowania tylko niektórych inwestycji wydobywczych. Powinno natomiastłożyć na nowe badania geologiczne oraz na ochronę tych złóż, które nie zostały jeszcze zagospodarowane.

Polityka surowcowa może być skuteczna tylko przy zapewnieniu całościowego spojrzenia i uwzględnieniu wielu różnych aspektów gospodarki surowcowej. Do tego niezbędna jest specjalistyczna wiedza i adekwatne instrumenty, w tym odpowiednie formuły prowadzenia makroekonomicznego i mikroekonomicznego rachunku. Taki rachunek musi uwzględniać też koszty likwidacji wydobycia.

Gospodarka surowcowa musi być objęta specyficznymi i stabilnymi reżimami – koncesyjnym i podatkowym. Tradycyjny fiskalizm ją dusi, zaś niestabilność eliminuje poważnych i uczciwych inwestorów.

Przedsiębiorcy są zaskakiwani nowymi regulacjami, które w sposób istotny utrudniają pracę firm, nierzadko z dnia na dzień zmieniając warunki ich funkcjonowania na rynku. Nader często obserwujemy zjawisko psucia prawa. Wie-

możliwa rozwój firm, czy też wymusza ograniczenia działalności gospodarczej z oczywistymi negatywnymi skutkami dla rynku pracy.

Z punktu widzenia zarówno potrzeb gospodarczych, jak i wymagań ochrony środowiska konieczne jest znaczące rozszerzenie recyklingu mineralnych surowców wtórnych.

Przedstawiciele przemysłu wydobywczego i środowiska naukowego oczekują wykorzystania ich wiedzy zawodowej oraz wnikliwego wsłuchania się w ich postulaty przy określaniu przez organy administracji rządowej działań strategicznych.

Krytycznie należy ocenić to, że Polska – kraj zasobny w cenne surowce mineralne – nie ma strategii gospodarowania surowcami mineralnymi, a zwłaszcza skutecznej ochrony udokumentowanych, lecz niezagospodarowanych złóż.

Współautorzy raportu od lewej: dr inż. Janusz Steinhoff i prof. dr hab. Jerzy Hausner, podczas konferencji prasowej w Warszawie – 10.03.2015 r.

W dniu 11.03.2015 r. w auli głównej AGH w Krakowie odbyła się konferencja, której celem było przedstawienie raportu pt. „Polityka surowcowa Polski: Rzecz o tym, czego nie ma, a jest bardzo potrzebne”.

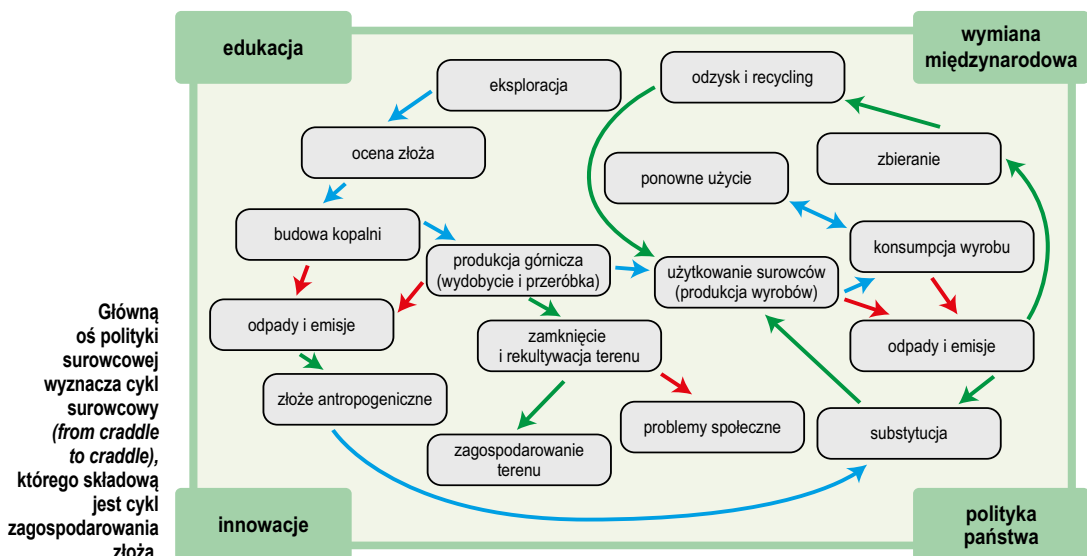
Celem konferencji była prezentacja wyników opracowania oraz dyskusja dotycząca przedstawionych w nim kluczowych zagadnień (patrz obok). Istotne jest także ostateczne sformułowanie celu i zasad polityki oraz optymalnych warunków prawnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych pozyskiwania surowców mineralnych ze źródeł pierwotnych i wtórnych w Polsce. Eksperti wytykają w nim rządowi nie tylko brak wieloletniej strategii dotyczącej krajowych złóż, ale i brak sprawnych, profesjonalnych agencji rządowych, niekompetencję urzędników, niestabilność przepisów czy narzucanie na firmy wydobywcze zbyt wielu obciążeń podatkowych.

Obecnie mamy do czynienia ze spadkiem cen wielu surowców na globalnym rynku, ale jeszcze kilkanaście lat temu ich ceny gwałtownie rosły. – **Polska przepała okres boomu surowcowego**, a świadectwem tego jest tragiczna sytuacja górnictwa węgla kamiennego – twierdzi Jerzy Hausner.

Wspomina o krajach, które w odpowiednim czasie wykorzystały koniunkturę. – Ponownie jesteśmy świadkami globalnej rywalizacji surowcowej. Wygrywają ci, którzy już wcześniej mieli jasno sprecyzowaną politykę surowcową – podkreśla Jerzy Hausner.

Autorami raportu „Polityka surowcowa Polski” są: prof. dr hab. inż. **Jan Bromowicz** – Katedra Geologii Złóżowej i Górniczej, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, dr **Maciej Bukowski**, Katedra Ekonomii, Szkoła Główna Handlowa, prof. dr hab. **Jerzy Hausner**, Katedra Gospodarki i Administracji Publicznej (kierownik zespołu), Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, prof. dr hab. inż. **Zbigniew Kasztelnicz**, kierownik Katedry Górnictwa Odkrywkowego, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, dr **Michał Kudłacz**, Katedra Gospodarki i Administracji Publicznej, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, dr hab. **Joanna Kulczycka**, prof. AGH, kierownik Pracowni Badań Strategicznych, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN oraz Wydział Zarządzania, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, prof. dr hab. inż. **Adam Piestrzyński**, dziekan Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska, kierownik Pracowni Geologii Złóż Rud, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, dr **Janusz Steinhoff**, przewodniczący Rady Krajowej Izby Gospodarczej, dr **Michał Wilczyński**, niezależny ekspert.

Wykorzystano materiały z raportu **Polityka surowcowa Polski**

Główna os polityki surowcowej wyznacza cykl surowcowy (from cradle to cradle), którego składową jest cykl zagospodarowania złóża.